

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kaip kreiptis į teismą?

Kaip kreiptis į teismą?

Rumunija

### 1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Bet kuris asmuo, turintis reikalavimą kitam asmeniui, turi pateikti ieškinį teisme, turinčiame jurisdikciją nagrinėti atitinkamą bylą. Jeigu konkrečiai numatyta teisės aktuose, byla teismui gali būti perduota tik įvykdžius tam tikrą ankstesnę procedūrą. Prie ieškinio turi būti pridėtas ankstesnės procedūros įvykdymo įrodymas.

Ginčo šalis taip pat gali naudotis alternatyviomis ginčų sprendimo priemonėmis.

Prieš kreipiantis į teismą, tarpininkavimas yra neprivalomas. Teismo proceso metu teisminės institucijos privalo informuoti šalis apie tarpininkavimo galimybę ir jo teikiamus pranašumus.

Tarpininkavimas galimas ginčiuose, susijusiuose su draudimu, vartotojų apsauga, šeimos teise, profesinės atsakomybės bylomis, darbo ginčiais ir civiliniais ginčiais, kurių vertė mažesnė negu 50 000 RON, išskyrus ginčus, kuriuose priimtas vykdytinas teismo sprendimas pradėti nemokumo bylą.

Ginčo šalys taip pat gali naudotis arbitražu, kuris yra privati alternatyvioji jurisdikcija. Visišką veiksnumą turintys asmenys gali susitarti spręsti ginčus arbitraže, išskyrus ginčus, susijusius su civiline būkle, asmenų veiksnumu, paveldėjimo procesu, šeimos santykiais ir teisėmis, dėl kurių šalys negali spręsti.

### 2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Teisei pateikti ieškinį dėl piniginių reikalavimų galioja senaties terminas, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Teisės aktuose konkrečiai numatytais atvejais kitoms teisėms pateikti ieškinius taip pat galioja prarandamoji senatis, nepriklausomai nuo ginčo dalyko (Civilinio kodekso 2501 straipsnis).

Remiantis Civilinio kodekso 2517 straipsnio nuostatomis, bendras senaties terminas yra treji metai.

Civiliniame kodekse nustatyti specialieji prarandamosios senaties terminai tam tikroms byloms, pvz.:

dešimties metų senaties terminas daiktinėms teisėms, kurios teisės aktais nėra pripažintos neišnykstančiomis ir kurioms netaikomas kitas senaties terminas; nematerialios ir materialios žalos, kurią asmuo patyrė dėl kankinimo, žiaurių veiksmų ar, taikytinai atvejais, smurto ar seksualinio išpuolio prieš nepilnamečius ar negalintčius apsiginti ar išreikšti savo valios asmenis, atlyginimui; aplinkai padarytos žalos atlyginimui;

dvejų metų senaties terminas teisei pateikti ieškinį dėl (per)draudimo santykių; teisei pateikti ieškinį dėl mokesčių, mokėtinų tarpininkams už paslaugas, teikiamas pagal tarpininkavimo sutartį, sumokėjimo;

vienų metų senaties terminas teisei pateikti ieškinį dėl sumų, surinktų iš bilietų pardavimo į renginį, kuris neįvyko, grąžinimo; dėl maitinimo įstaigų ar viešbučių operatorių teikiamų paslaugų; dėl dėstytojų, mokytojų, maestro ir menininkų duodamų valandinių, dieninių ar mėnesinių pamokų; dėl gydytojų, akušerių, slaugytojų ir farmacininkų iškvietimų, jų skiriamų procedūrų ar vaistų; dėl sumokėjimo už mažmenininkų parduotus gaminius ir pristatytas prekes; dėl sumokėjimo amatininkams už jų darbą; dėl klientų nesumokėto užmokesčio ir išlaidų advokatams; dėl sumų notarams ir antstoliams, į kurias jie turi teisę už savo atliktus veiksmus; dėl inžinieriams, architektams, matininkams, buhalteriams ir kitiems savarankiškai dirbantiems asmenims mokėtinų sumų; taip pat teisei pateikti ieškinį vežėjui, kylantį iš prekių vežimo sausumos, oro ar vandens transportu sutarties.

### 3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Taisyklės dėl tarptautinės jurisdikcijos ginčiuose, turinčiuose tarpvalstybinių padarinių, nustatytos Civilinio proceso kodekso VII knygoje *Tarptautinis civilinis procesas*. Tačiau šios knygos nuostatos taikomos tarpvalstybinių padarinių pagal privatinę teisę turinčiam procesui, jeigu tarptautinėse sutartyse, kurių šalis yra Rumunija, Europos Sąjungos teisėje ar specialiuose įstatymuose nenumatyta kitaip.

Tarptautinės jurisdikcijos klausimais Civilinio proceso kodekse įtvirtintos nuostatos, be kita ko, dėl jurisdikcijos, priklausančios nuo atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės, savanoriškos jurisdikcijos prorogacijos Rumunijos teismų naudai, susitarimų dėl jurisdikcijos pasirinkimo, arbitražo išimties, *forum necessitatis*, vidaus jurisdikcijos, *lis pendens* ir susijusių veiksmų tarptautiniu lygmeniu, išimtinės asmeninės jurisdikcijos, išimtinės jurisdikcijos ieškiniams dėl piniginių reikalavimų ar Rumunijos teismų preferencinės jurisdikcijos (Civilinio proceso kodekso 1065 ir tolesni straipsniai).

### 4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Teritorinė jurisdikcija reglamentuojama pagal bendrojo kriterijus (atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė), alternatyviuosius kriterijus (vaiko kilmė, išlaikymas, vežimo sutartis, draudimo sutartis, įsakomasis vekselis, čekis, paprastasis vekselis, vertybinis popierius, vartotojai, civilinė atsakomybė pagal deliktinę teisę) ar išimtinis kriterijus (nekilnojamasis turtas, paveldėjimas, įmonės, ieškiniai prieš vartotojus), nustatytus Naujojo civilinio proceso kodekso 107 straipsnyje.

### 5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Teismo jurisdikcija pagal bylos dalyką nustatyta Naujojo civilinio proceso kodekso 94 ir tolesniuose straipsniuose ir priklauso nuo bylos pobūdžio arba ieškinio sumos.

Būdami *pirmosios instancijos teismai*, apylinkių teismai nagrinėja ieškinius, kurie pagal *Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismo jurisdikcijai; ieškinius dėl civilinės būklės įrašų registravimo*; ieškinius, susijusius su daugiaaukščių pastatų / butų / erdvių, kuriuos kaip atskirus vienetus nuosavybės teise turi skirtingi asmenys, administravimu ir su teisiniais santykiais, kuriuos būstų savininkų asociacijos palaiko su kitais fiziniais ar juridiniais asmenimis; ieškinius dėl išskeldinimo; ieškinius, susijusius su bendromis sienomis ir tranšėjomis, atstumu tarp pastatų ir sodinių, servitutais, suvaržymais, kitais nuosavybės teisių apribojimais; ieškinius, susijusius su ribų ir jų žymėjimo pakeitimais; ieškinius, kuriais siekiama apsaugoti teisę naudotis turtu; ieškinius, susijusius su teigiamomis ar neigiamomis prievolėmis, kurių negalima išreikšti pinigais; ieškinius, susijusius su teisiniu padalijimu, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę; kitus ieškinius, kurie gali būti išreikšti pinigais, iki 200 000 RON imtinai, neatsižvelgiant į šalių teisę kreiptis į teismą.

Specializuoti teismai, kaip *pirmosios instancijos teismai*, nagrinėja visus ieškinius, kurie pagal teisės aktus nėra priskirti kitų teismų jurisdikcijai, ir visus kitus ieškinius, kurie pagal teisės aktus yra priskirti jų jurisdikcijai.

Apeliaciniai teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja visus ieškinius, susijusius su administraciniais ir mokestiniais ginčiais, ir visus kitus ieškinius, kurie pagal teisės aktus yra priskirti jų jurisdikcijai.

### 6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Ieškinį teisme šalys gali pateikti asmeniškai arba per atstovą, toks atstovavimas gali būti numatytas pagal įstatymą, sutartį arba teismo sprendimu.

Neveiksniems asmenims atstovauja teisinis atstovas. Pagal teisės aktus šalims gali atstovauti jų pasirinktas atstovas, nebent teisės aktuose reikalaujama, kad asmuo į teismą atvyktų pats.

Pirmosios instancijos teismuose ir nagrinėjant apeliacinius skundus fiziniams asmenims gali atstovauti advokatas arba kitas įgaliotinis. Jeigu asmuo, kuris nėra advokatas, veikia kaip atstovas, tiek įrodymų rinkimo, tiek argumentų pateikimo etapais įgaliotinis pareiškimus dėl procesinių išimčių ir bylos esmės gali teikti tik per advokatą. Rengiant ieškinį, išdėstant apeliacinio skundo pagrindus, teikiant apeliacinį skundą ir jį ginant fiziniams asmenims padeda ir jiems atstovaujau tik advokatas, priešingu atveju minėti procesiniai veiksmai negalioja.

Juridiniams asmenims teismuose pagal susitarimą gali atstovauti tik teisinis konsultantas arba advokatas. Rengiant ieškinį, išdėstant apeliacinio skundo pagrindus, teikiant apeliacinį skundą ir jį ginant juridiniams asmenims padeda ir, kai taikytina, jiems atstovauja tik advokatas arba teisinis konsultantas, priešingu atveju minėti procesiniai veiksmai negalioja. Minėtosios nuostatos atitinkamai taikomos asociacijoms, įmonėms ar kitiems juridinio asmens teisių neturintiems subjektams.

#### **7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?**

Ieškinyis užregistruojamas ir jį patvirtinant gavimo spaudu jam priskiriama konkreti data. Po užregistravimo ieškinyis ir lydimieji dokumentai, prireikus kartu su įrodymais, kaip jie perduoti teismui, perduodami teismo pirmininkui arba jo paskirtam asmeniui, kuris nedelsdamas imasi veiksmų, kad atsitiktine tvarka būtų paskirta teismo kolegija, kaip numatyta įstatyme (Civilinio proceso kodekso 199 straipsnyje).

#### **8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?**

Pagal Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teismų veiklos organizavimo, ieškinių ir procesinių dokumentų 12 straipsnio 5 dalį procesiniai dokumentai rengiami tik rumunų kalba. Ieškiniai gali būti teikiami tik raštu. Pagal Naujojo civilinio proceso kodekso 194 straipsnį ieškinyis, pateiktas asmeniškai arba per atstovą, paštu, per pasiuntinių tarnybą, faksu arba nuskenuotas ir atsiųstas el. paštu arba kaip elektroninis dokumentas, užregistruojamas ir jį patvirtinant gavimo spaudu jam priskiriama konkreti data.

Pagal Naujojo civilinio proceso kodekso 225 straipsnį jeigu kuri nors iš šalių, kurią planuojama apklausti, nemoka rumunų kalbos, teismas naudoja teisės srities vertėjo paslaugomis. Jeigu šalys sutinka, vertėjo funkciją gali atlikti teisėjas arba sekretorius. Jeigu negalima užtikrinti teisės srities vertėjo dalyvavimo, vertimą gali atlikti patikimi asmenys, mokantys atitinkamą kalbą. Jeigu asmuo yra nebylys, kurčias arba kurčnebylys, arba dėl bet kurios kitos priežasties negali išreikšti savo valios, bendravimas vyksta raštu. Jeigu atitinkamas asmuo nemoka skaityti arba rašyti, naudojamas vertėjo žodžiu paslaugomis. Vertėjams raštu ir žodžiu atitinkamai taikomos nuostatos dėl ekspertų.

#### **9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turi išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?**

Civilinio proceso kodekse nenumatyta, kad teikiant ieškinius turi būti naudojamos kokios nors standartizuotos formos. Bendrosiomis civilinio proceso taisyklėmis nustatytas kai kurių civilinės teisės pareiškimų (pvz., ieškinio, atsiliepimo į ieškinį, priešieškinio) turinys.

#### **10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?**

Teisinės išlaidos yra teismo žyminiai mokesčiai, užmokestis advokatams, ekspertams ir specialistams, sumos, mokėtinos liudytojams už kelionę ir už pajamas, prarastas dėl būtinumo atvykti į teismą, kelionės ir apgyvendinimo išlaidos ir visos kitos išlaidos, reikalingos procesui tinkamai vykdyti. Šalis, reikalaujanti atlyginti teises išlaidas, turi išlaidas ir jų sumą įrodyti vėliausiai iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos. Bylą pralaimėjusi šalis bylą laimėjusios šalies prašymu turi sumokėti pastarosios teises išlaidas. Jeigu ieškinyje buvo patenkintas iš dalies, teisėjai nustato, kokią teisiųjų išlaidų dalį gali būti nurodyta sumokėti kiekvienai iš šalių. Prireikus teisėjai gali nurodyti taikyti teisiųjų išlaidų tarpusavio įskaitymą. Atsakovui, kuris pripažino ieškovo pateiktus reikalavimus pirmajame posėdyje, į kurį šalys buvo tinkamai sušauktos, negali būti nurodyta sumokėti teisiųjų išlaidų, išskyrus atvejus, kai prieš prasidedant procesui ieškovas atsakovui nusiuntė oficialų pranešimą arba atsakovas buvo teisiškai laikomas neįvykdžiusiu įsipareigojimų. Jeigu yra keli ieškovai ar atsakovai, jiems gali būti nurodyta sumokėti teises išlaidas lygiomis dalimis, proporcingai arba solidariai, priklausomai nuo jų statuso procese arba jų teisiųjų santykių pobūdžio.

#### **11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?**

Teisinę pagalbą galima gauti pagal Neeilinio įsakymo Nr. 51/2008 dėl valstybės finansuojamos teisinės pagalbos civilinėse bylose, patvirtinto su papildomais pakeitimais, padarytais Įstatymu Nr. 193/2008, su papildomais pakeitimais, nuostatas. Naujajame civilinio proceso kodekse (90 ir 91 straipsniuose) išdėstytos bendrosios nuostatos dėl teisinės pagalbos.

#### **12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareikštas tinkamai?**

Ieškinyis užregistruojamas ir jį patvirtinant gavimo spaudu jam priskiriama konkreti data. Po užregistravimo ieškinyis ir lydimieji dokumentai perduodami teismo pirmininkui arba jį pakeitusiam teisėjui, kuris nedelsdamas imasi veiksmų, kad atsitiktine tvarka būtų paskirta teismo kolegija.

Kolegija, kuriai atsitiktine tvarka buvo priskirta byla, patikrina, ar ieškinyje atitinka būtinuosius reikalavimus. Jeigu ieškinyje reikalavimų neatitinka, ieškovui raštu pranešama apie atitinkamus trūkumus. Daugiausia per dešimt dienų nuo pranešimo gavimo ieškovas turi suteikti papildomą informaciją arba atlikti nurodytus pakeitimus, priešingu atveju ieškinyje laikomas negaliojančiu. Jeigu įpareigojimai, susiję su papildomos informacijos pateikimu arba ieškinio trūkumų pašalinimu, per nurodytą laiką neįvykdomi, teismas uždara posėdyje nurodo laikyti ieškinį negaliojančiu.

Jeigu teisėjas nustato, kad visos su ieškiniu susijusios teisinės sąlygos yra įvykdytos, jis nutartimi paskelbia pranešimą atsakovui.

#### **13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?**

Išsamią informaciją apie bylą galima gauti teismų archyvuose arba jų interneto svetainėse, jeigu ji ten pateikiama, adresu <http://portal.just.ro/>.

Teismas gali ieškinį išnagrinėti tik tuo atveju, jeigu šalys buvo tinkamai sušauktos arba dalyvavo teismo posėdyje asmeniškai arba per atstovą. Teismas atideda sprendimo priėmimą byloje ir nurodo išsiųsti šaliai šaukimą, jeigu jis nustato, kad nedalyvavusi šalis negavo tinkamo šaukimo, kuris atitiktų teisės aktų reikalavimus, todėl šaukimas negalioja. Teismo šaukimai ir visi procesiniai dokumentai perduodami *ex officio*.

Jeigu teisėjas nustato, kad visos su ieškiniu susijusios teisinės sąlygos yra įvykdytos, jis nutartimi paskelbia pranešimą atsakovui, kuris informuojamas apie prievolę per dvidešimt penkias dienas nuo pranešimo apie ieškinį perdavimo pateikti atsiliepimą į ieškinį, priešingu atveju taikoma sankcija. Atsiliepimas į ieškinį perduodamas ieškovui, kuris per dešimt dienų nuo pranešimo perdavimo turi pateikti atsakymą į atsiliepimą į ieškinį, o atsakovas su atsakymu į atsiliepimą į ieškinį susipažįsta tuo pačiu metu, kai susipažįsta su bylos medžiaga. Per tris dienas nuo atsakymo į atsiliepimą į ieškinį pateikimo teisėjas nutartimi skiria pirmąjį posėdį, kuris įvyksta daugiausia per šešiasdešimt dienų nuo teismo nutarties priėmimo dienos, ir nurodo sušaukti šalis. Jeigu per teisės aktais nustatytą laiką atsakovas nepateikia atsiliepimo į ieškinį arba per teisės aktais nustatytą laiką ieškovas nepateikia atsakymo į atsiliepimą į ieškinį, teisėjas nutartimi skiria pirmąjį posėdį, kuris įvyksta daugiausia per šešiasdešimties dienų nuo teismo nutarties priėmimo dienos, ir nurodo sušaukti šalis. Kai procesas vyksta skubos tvarka, teisėjas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, gali minėtus terminus sutrumpinti. Jeigu atsakovas gyvena užsienyje, teisėjas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, skiria ilgesnį pagrįstą laikotarpį.

Šalis, kuri pateikė ieškinį ir patvirtino gavusi informaciją apie posėdžio datą, ir šalis, kuri atvyko į posėdį, šaukimų į tolesnius tos bylos nagrinėjimo posėdžius negauna, nes laikoma, kad atitinkama šalis žino vėlesnių posėdžių datas. Šios nuostatos taip pat taikomos šaliam, kuriam yra įteiktas šaukimas į teismo posėdį, nes laikoma, kad šiuo atveju atitinkama šalis taip pat žino posėdžių, vyksiančių po to posėdžio, į kurį šalis gavo šaukimą, datas. Teismo šaukime taip pat nurodoma, kad, įteikus šaukimą, kai parašu patvirtinamas jo gavimas, laikoma, jog šaukimą gavusi šalis žino ir posėdžių, vyksiančių vėliau negu posėdis, į kurį šalis gavo šaukimą, datas.

Pirmajame posėdyje, į kurį šalys buvo tinkamai sušauktos, teisėjas, išklauses šalis ir atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, turi apytikriai įvertinti reikiamą įrodymų rinkimo laikotarpį, kad per optimalų ir prognozuojamą laikotarpį būtų galima priimti sprendimą.

Paskutinis naujinimas: 30/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.